

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

23e jaargang nr. 52 - 27 december 1970

administratie

postbus 114, Utrecht

tel. 030-24641

postgiro 58 t.n.v. De Humanistische Pers

abonnementsprijs voor Nederland, andere
E.E.G.-landen, Suriname, Curaçao en de
Antillen f 8,50 per jaar

Overige landen f 12,50 per jaar

losse nummers f 0,50

verschijnt wekelijks

Er staat nog steeds een wurgpaal in Burgos

interview met Dr. A. L. Constandse

Commentaar: Vakantiegangers met een slecht geweten, politici die liever denken in termen van militaire en economische macht dan dat zij zich bezig houden met de lastige principes van bv. de democratie, alle anderen die Spanje een beetje vergeten waren, omdat het lijstje met afschuwelijkheden te lang dreigt te worden, allen zijn dit jaar weer met de neus op de feiten gedrukt:

Nog steeds heerst in Spanje een totalitair bewind van fascistische aard, nog steeds staat in de gevangenis van Burgos een wurgpaal, nog steeds zijn Spanjaarden bereid hun leven te riskeren voor wat meer vrijheid en rechtvaardigheid.

De aanleiding en de oorzaken van de recente onrust: u hoort A. L. Constandse.

Constandse: De aanleiding, niet de oorzaak, was natuurlijk het proces in Burgos. Ik herinner nog even aan de feiten: in augustus 1968 is in de Baskische provincie de politief Manzanos — een bekend folteraar en een gevreesd fascist — gedood door een Baskische nationalist. Daarop is in Baskenland de staat van beleg geproclameerd. Die heeft 8 maanden geduurd. Maar intussen was de onrust vanuit Baskenland overgeslagen op Madrid en Barcelona en in de tijd van januari tot maart is ook daar een uitzonderingstoestand geproclameerd. Later zijn zestien Basken beschuldigd van medeplichtigheid aan de moord en één van hen is zelfs als moordenaar aangeklaagd. Onder die zestien waren twee priesters en men kan zich voorstellen, dat toen al een grote onrust ontstaan is. Tegen zes van die zestien aangeklaagden is de doodstraf geëist in het proces dat op drie december begonnen is en toen verluide al dat twee van hen toch wel gevonnist zouden worden, veroordeeld om door wurging te sterven. Dat is dus de aanleiding geweest tot die grote beroering, stakingen en demonstraties en het proclameren van een nieuwe uitzonderingstoestand, zowel in Baskenland als in Spanje.

Vraag: De Basken zijn nationalist, soms wordt gezegd, dat ze separatistisch zijn. Maar toch krijg je de indruk dat andere Spanjaarden achter deze Basken staan.

Constandse: Ja. Daar is natuurlijk allereerst de illegale oppositie, die bestaat uit christen-democraten, die nogal een grote invloed hebben in de „arbeiderscomité” — dat zijn rechtstreeks door de arbeiders gekozen comité's, die toch werkelijk wel de arbeiders vertegenwoordigen — en dan de socialisten, de anarcho-syndicalisten, communisten — van wie men de invloed overigens niet moet overschatten — en tegen deze illegale oppositie is natuurlijk ook de uitzonderingstoestand gericht. Maar die is eigenlijk niet voor het Baskische separatisme, niet voor afscheiding van Spanje, maar veeleer voor een solidariteit, voor een streven naar vrijheid, die men voor alle Spanjaarden wenst. En de Basken zijn dus eenvoudig een symbool geworden van een eis voor democratisering van Spanje. Maar in Baskenland zijn zoveel arbeiders geïmmigreerd, die daar werken in mijnen en in industrieën e.d., het zijn dus geen Basken, maar ze nemen deel aan de strijd, omdat ze die strijd tegen de regering zien als een stuk klassenstrijd. De oude Baskische nationalist zijn tamelijk conservatief, maar de ETNA zit vol sociaal-revolutionairen, die dus stakingen en sabotage organiseren als een element van Spaans revolutionaire, sociale strijd tegen het regiem.

Vraag: In hoeverre is er daarnaast sprake van een legale oppositie, een oppositie die openlijk naar buiten komt.

Constandse: Het is mogelijk om min of meer te opponeren, wanneer men uitdrukkelijk verklaart, op basis van die regiem te staan. En met erkenning van de fundamentele wetten van het regiem. En zo ziet u dat er vooral geprotesteerd wordt tegen het feit dat een *politieke* oppositie

Wij wensen al onze lezers een alleszins voorspoedig 1971

een radio-uitzending van zondag 27 december 1970

KALENDER 1971

De teksten zijn verzorgd door Dr. D. H. Prins en P. Krug.

Ontwerp: L. Frank.

Uitvoering: Drukkerij Storm.

Prijs f 5,50.

Bestellingen per giro 58 t.n.v. de Humanistische Pers - Utrecht.

beoordeeld en veroordeeld wordt door de krijgsraad. Dat is één van de elementen. Bovendien zijn er enkele nieuwe wetten, die het mogelijk zouden maken om binnen het kader van het systeem toch enige oppositie te voeren. Daar beroept men zich dus ook op.

Wie zijn nu deze legale, openlijke opposanten? Allereerst natuurlijk de studenten, in Madrid, in Barcelona, in Bilbao, dan tal van intellectuelen en kunstenaars, bv. Miro, die zich aan het hoofd gesteld heeft van een aantal schilders en de driehonderd, die drie weken geleden in het klooster van Montserrat een protestvergadering hielden. En zij zijn bv. door Picasso aangemoedigd om in dat protest te volharden. Er zou nl. op 18 december een inauguratie plaats vinden van een permanente collectie van kunstwerken van Picasso in Barcelona. Maar dat is geboycot en de opening heeft dus niet officieel plaatsgevonden. Dan in Barcelona bijvoorbeeld: aan de theologische faculteit hebben 130 professoren, studenten, geestelijken en nonnen een proteststaking gehouden. En dan zijn er tal van petitie van advocaten die eisen, dat de politieke gevangenen voortaan niet meer door militaire rechtbanken worden beoordeeld en dus niet meer bloot staan aan doodstraf.

Het is dus in zoverre mogelijk om zonder gearresteerd te worden toch nog van enig protest te doen blijken.

Commentaar: Tegenover de oppositie staat het regiem, nog steeds onder leiding van generaal Franco, het armere broertje van Hitler en Mussolini, die beiden heeft overleefd. Het optreden van het regiem lijkt in het hele Baskenproces wat aarzelend. Op het moment van dit vraaggesprek is de uitslag nog steeds niet bekend. Waaruit komt die aarzelende houding voort.

Constandse: Het kabinet bestaat in meerderheid uit aanhangers van de katholieke congregatie Opus Dei. Dat is een semi-leken organisatie, die vooral tot taak heeft om de technokraten op te voeden in een soort christelijke moraal. En Opus Dei heeft na de vestiging van het tegenwoordige regiem de leiding genomen bij het vormen van deze intellectuelen, die zich vnl. met economie, met de industrie en de techniek bezig houden. En nu is het zo, dat deze mensen van Opus Dei zeer gebonden zijn niet alleen aan het Vaticaan, maar ook aan de V.S., omdat ze daarin een ideaal zien voor het kapitalistische regiem dat ze willen vestigen. En ze zijn voor integratie binnen het atlantisch kapitalisme en de EEG. En nu zijn die Westeuropese mogelijkheden en industrieën het Spaanse facisme wel tamelijk goed gezind, om economische en militaire redenen. Maar Spanje moet het hun

dan niet te moeilijk maken, door te duidelijk een terreur uit te oefenen, gevangenen te martelen en politieke tegenstanders te doden. Een schijntje van iets democratisch zou het Westen dan toch nog wel willen handhaven. Dat is dus de eerste moeilijkheid voor de regering van Opus Dei. Het tweede is, dat het leven van de Duitse consul, die ontvoerd is door Baskische rebellen afhangt van de vonnissen, die geveld zouden worden.

De regering in Bonn drong sterk aan op clementie. En dat deed ook het Vaticaan, de Italiaanse regering, de Franse regering. Dat zijn geen vijanden van Madrid, maar ze zijn door de openbare mening gedwongen om blijk te geven van hun verontrusting. En tenslotte moest men natuurlijk rekening houden met de toeristen die voor de Spaanse betalingsbalans doorslaggevend zijn. En nu kwam te zeer de naakte waarheid tot uiting en dat was voor de regering wel zeer onaangenaam.

Vraag: Maar kun je stellen dat er een machtsstrijd gaande is binnen het regiem tussen de ouderwetse fascistische, de doordouwers uit de burgeroorlog aan de ene kant, en de meer gematigde technokraten, die wel een paar concessies willen doen aan de openbare mening in de westerse landen.

Constandse: Ja, dat conflict bestaat wel, maar men moet dat niet zien als bv. een tegenstelling tussen democratie en een autoritair bewind. Want de mensen van Opus Dei, die dus gepoorterd zijn voor het Atlantische kapitalisme en voor de concerns e.d., die zijn even weinig democratisch als bv. de oude falangisten. Maar het is wel waar dat men een soort van oppositie kan waarnemen tegen die mensen van Opus Dei, tegen de moderne kapitalisten, die geleidelijk, met de buitenlandse ondernemingen, bezig zijn de macht over te nemen van de oude gevestigde kasten. En men kan in dit verband dus zeggen dat de demonstratie, die op 17 december gehouden is wel een bijzonder karakter had. De demonstratie was nl. georganiseerd door de uiterst rechtse elementen van het leger, de oudstrijders en de kerk, die door het concordaat zeer sterk aan het regiem gebonden is, en dan die oude Falangisten die nog vol zijn van gedachten aan de Burgeroorlog, die wilden eigenlijk de sfeer van die burgeroorlog handhaven en daarmee elke politieke oppositie gevonnist zien door een krijgsraad. En de leuzen, die megedragen werden waren ook tegenstrijdig. Ze waren gericht tegen de Basken, die dood werd geëist van de man die verantwoordelijk geacht wordt voor de moord op Manzanar en natuurlijk tegen de revolutionairen, maar ook tegen een zwakke regering, tegen Opus Dei zelfs en tegen de bemoeienissen van het buitenland. De felste fascistische en nationalistische zagen kans om met honderdduizend man en vooral ook vrouwen, onder leiding van priesters de straat op te gaan. En dat zij door Franco werden toegesproken en door prins Juan-Carlos — misschien de toekomstige staatschef — werden begroet, dat was toch wel een grote overwinning voor de fascistische extremisten.

Zij blijven natuurlijk het Spaanse volk bedreigen met een burgeroorlog en een terreur, als dat volk probeert meer vrijheid te verwerven. Daarom kan men toch wel zeggen dat de demonstranten hier in Nederland zeiden: Spanje is misschien wel het mekka voor de toeristen, maar het graf voor de vrijheid. En het is toch wel een plicht voor elke democraat om druk uit te oefenen op volken en regeringen van West-

Isaak Babel

Miniaturen

(Verspreide verhalen en dagboekbladen)

Deze bundel „Miniaturen’ bevat drieëndertig onbekende verhalen van Babel, in de loop der jaren teruggevonden. Naast een uitvoerige inleiding, bibliografische notities en verklarende aantekeningen is in deze uitgave voorts afgedrukt de vertaling van het bijzonder belangwekkende, niet eerder gepubliceerde interview „Over de creatieve weg van de schrijver”.

173 blz., f 9,50

Bestellingen per giro 58 t.n.v. de Humanistische Pers, Utrecht.

Europa om dit regiem van folterende onderdrukkers zoveel mogelijk te boycotten. Door zulk een druk kunnen misschien wat meer vrijheden worden afgedwongen voor een volk, dat nu al vierendertig jaar bloot staat aan een militair en een klerikaal schrikbewind.

Commentaar: Spanje leeft nog steeds in de sfeer van de burgeroorlog. In de houding van de westerse democratieën is nog steeds geen verandering gekomen: van het begin af aan hebben zij het Spaanse volk in de kou laten staan.

Enige verandering lijkt alleen te bespeuren in een iets kritischer houding van de Paus. In hoeverre is er van een dergelijke verandering in de verhouding Spanje-Vaticaan werkelijk sprake?

Constandse: De verhouding van het Vaticaan tot Spanje is uitermate goed. Men moet bv. niet vergeten dat de paus geweigerd heeft om vrouwen van politieke gevangenen te ontvangen, die bij hem hulp kwamen vragen voor een aktie ter bevrijding van hun mannen. Nu is het zo dat de paus indertijd wel een concessie heeft moeten doen aan Franco. Franco mag een voordracht overleggen voor de benoeming van bisschoppen en uit die voordracht moet de Paus die bisschop benoemen. En men wil nu van de zijde van het Vaticaan proberen van die verplichting af te komen. Zodat de Paus rechtstreeks de bisschoppen benoemt, net als in andere landen. Maar er is geen sprake van dat overigens de kerk in Spanje de voorrechten prijs zou willen geven, die ze op dit moment in Spanje heeft. En die voorrechten zijn legio. Bijvoorbeeld: één van de drie leden van de regentschapsraad is het hoofd van de kerk — bisschoppen zijn vertegenwoordigd in de rijksraad — ze zitten qualitate qua in de Cortes, het kwasi-parlement, ze genieten vrijstelling van belasting, de salarissen worden betaald door het rijk, de kerk heeft een volledige controle op het onderwijs en op de huwelijkswetten, en wanneer geestelijken zich schuldig maken aan een misdrijf dan mag hun zaak niet in het openbaar behandeld worden en als ze gestraft worden mogen ze die straf uitzitten in een klooster... enfin u ziet een hele reeks van voordelen die de kerk natuurlijk niet wil prijsgeven. En vandaar dat die kerk toch als zodanig — afgezien van de opposante geestelijken, die er natuurlijk ook zijn — toch nog nauw gebonden is aan de staat.

INHOUDSOPGAVE 23e JAARGANG 1970

4 januari	Werkende jongeren — Gesprek met Jan Jetten e.a.
11 januari	Werkende jongeren — J. de Ronde
11 januari	Oprichting Bond Wetenschappelijke Arbeiders - Lucas Reinders
18 januari	Bakakondre — Programma van Anne Marie Prins over Surinamers in Nederland.
25 januari	De fabriek was zijn leven. Gesprek met de heer Wielek over het bejaardenprobleem.
1 februari	Welzijnsbeleid voor bejaarden, D. Heroma-Meilink
8 februari	Nieuwe beginselverklaring. Bij de dood van Bertrand Russell. Reakties op uitzending over de werkende jeugd.
15 februari	Beledigingen. Gesprek met J. A. Ankum over het wetsontwerp tegen rassendiscriminatie.
22 februari	Beginselverklaring van het Humanistisch Verbond. Gesprek met G. H. Faddegen
1 maart	Herdenking Multaluti (1820 - 2 maart 1970) P. Spigt
8 maart	Na 24 jaar Humanistisch Verbond. Gesprek met J. C. Brandt Corstius
15 maart	Rationalisme. Gesprek met G. Stuiveling
22 maart	Als ieder zijn deel doet, doet hij net genoeg. Gesprek met J. P. van Praag

29 maart	De laatste keer. M. G. Rood
5 april	Hash. Gesprek met S. Radius e.a. over discussiegroepen
Pasen	P. Spigt — Uitzending wereldomroep
12 april	Van gespreksgroep tot speelzaal. Gesprek met Pien Heinekamp
19 april	Wat doen we na 3 jaar kolonelsbewind in Griekenland — (1967-21 april 1970). Gesprek met F. van Hasselt
26 april	Een nieuwe beginselverklaring. W. van Dooren
3 mei	Afrikaans ochtendgloren — 25 jaar na de bevrijding
10 mei	Taalvaardigheid en sociaal milieu(I). G. A. C. Hubers
17 mei	In memoriam Prof. J. Presser. P. Spigt
17 mei	Vrouwspersonen. Gesprek met Annie Romein — Verschoor, Hanneke van der Werf, Tessel Polman.
24 mei	Taalvaardigheid en sociaal milieu (II). Gesprek met G. A. C. Hubers
31 mei	Ook in België. Ook in België? Gesprek met J. Kruithof
7 juni	Mensenwerk. Th. W. Polet — uitzending voor de wereldomroep
14 juni	De cultureel-politieke situatie in Vlaanderen
14 juni	Eindexamens. Gesprek met W. Holtland
21 juni	De verworpenen. Gesprek met E. du Plessis
28 juni	Balans van de regionale discussiedagen. Gesprek met J. de Leede
5 juli	De vermaatschappelijking van het maatschappelijk werk. Gesprek met R. de Smet e.a.
12 juli	Vervolg uitzending 5 juli
19 juli	Vervolg uitzending 12 juli. Gesprek met Miebet van der Most en Huub van Dijk
26 juli	Pillen en politiek. Gesprek met de Heer de Bruin, arts in R'dam over woningnood
2 augustus	Reakties op uitzendingen van 5, 12 en 19 juli. Gesprek met L. S. Gompens e.a.
9 augustus	Waarom lid van het Humanistisch Verbond. Gesprek met Th. W. Polet
16 augustus	Onderwijsvernieuwing. Gesprek met P. Thoenes en J. Jetten
23 augustus	Toerisme en Taal. G. Makkink
30 augustus	Democratie is de slechtste regeringsvorm. R. de la Rie
6 september	Geen rood boekje. Th. W. Polet. Uitzending wereldomroep
6 september	Humanistische rechtspolitiek. J. A. Ankum
13 september	Humanisten en geweld. M. G. Rood
20 september	Congres in Boston. W. C. Koppenberg
27 september	Wat doen wij tegen vliegtuigkapingen. M. G. Rood
4 oktober	Wat moeten wij nalaten. P. Spigt
11 oktober	Internationaal contact tussen humanisten en katholieken. Gesprek met W. van Doren en dhr. de Coninck
18 oktober	De Bijlmermeer I. Gesprekken met bewoners
25 oktober	De Bijlmermeer II. Gesprek met architecte Lucia Hartsuyker-Curiel
1 november	Het onderwijs is een voortdurende zorg. Gesprek met mevr. T. Ribbelink-van Norden en H. Kuulkers
8 november	Soft drugs. Gesprek met Mr. Frenkel e.a.
15 november	Praten met elkaar. Gesprek tussen leden van Gem. Wageningen en verpleegden in een inrichting van justitie
22 november	Bij de start van het Humanistisch Centrum voor vredesvraagstukken. J. Niezing
29 november	25 jaar verenigde naties. H. J. Roethof
6 december	Denken en doen moeten samengaan. Th. W. Polet. Uitzending voor de wereldomroep
6 december	Reacties op uitzending van 22 november. Gesprek met Niezing e.a.
13 december	De kritische zin van het Humanisme. P. Spigt
20 december	Ontwikkelingssamenwerking. Gesprek met R. Sorgedragers
27 december	Er staat nog steeds een wurgpaal in Burgos. A. L. Constandse